

*Załącznik do uchwały Nr V/37/07
Rady Miejskiej w Zamościu
z dnia 26 lutego 2007*

**Samorządowy program
działań na rzecz osób niepełnosprawnych
Miasta Zamość
na lata 2007 - 2010**

Zamość luty 2007r.

Wprowadzenie

Niepełnosprawność jest uznawana za jeden z głównych problemów społecznych ze względu na jego rozmiary, powszechność występowania oraz konsekwencje indywidualne i społeczne, jakie ze sobą niesie.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych: „Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.”

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych mówi: „Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę, oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”.

Na podstawie wyżej przytoczonych definicji można stwierdzić, że niepełnosprawność jest zjawiskiem niejednorodnym, które obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych:

- może być fizyczna, intelektualna lub polegać na dysfunkcji zmysłów,
- może wynikać z choroby somatycznej lub choroby umysłowej,
- może mieć charakter stały lub przejściowy,
- może dotyczyć osób w każdym wieku.

Na całym świecie podejmowane są działania mające na celu minimalizowanie skutków tego zjawiska oraz zapobieganie jego powstawaniu.

W naszym kraju jednym z podstawowych dokumentów chroniących interesy tej grupy osób oraz określającym ich prawa i uprawnienia jest uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. **Karta Praw Osób Niepełnosprawnych** (M.P. z dnia 13 sierpnia 1997r.nr 50 poz 475).

W dokumencie tym Sejm stwierdza, że osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji, co oznacza w szczególności prawo tych osób do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz do korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym:

- dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,
 - swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,
 - dostępu do informacji,
 - możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
 - pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Powyższe prawa wynikają z Konstytucji, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, aktów prawa międzynarodowego i wewnętrznego, dlatego też Sejm wzywa w uchwale Rząd Rzeczypospolitej Polskiej oraz władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie tych praw.

Podstawą prawną opracowania programu jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz.776 z późn. zm.) art.35a, który mówi, że: „Do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, **powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych** w zakresie:

- a) rehabilitacji społecznej,
- b) rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia,
- c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Opracowanie takiego programu jest przedsięwzięciem wymagającym współpracy wielu instytucji i organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

W programie zostały ujęte zadania z zakresu szeroko pojętej rehabilitacji osób niepełnosprawnych, która zgodnie z wyżej cytowaną ustawą oznacza: „zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej”.

Program ma na celu wspomaganie osób niepełnosprawnych, umożliwienie im jak najszerszego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym a także podniesienie świadomości społecznej w zakresie problemów tej grupy mieszkańców naszego miasta.

Diagnoza problemu (w zarysie)

Z danych statystycznych wynika, że w Polsce żyje już ponad 5 milionów osób niepełnosprawnych.

W Zamościu, który liczy 66.613 mieszkańców¹, zgodnie z danymi Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku **osób niepełnosprawnych jest 10.838**, w tym:

- **9.208** osób niepełnosprawnych prawnie tzn. posiadających aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, w przypadku osób poniżej 16 roku życia – uprawnienia do korzystania z zasiłku pielęgnacyjnego,
- **1.630** osób niepełnosprawnych biologicznie, nie posiadających orzeczeń lub uprawnień, ale mających całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

¹ Dane z 30.06.2006r.

Oznacza to, że około 16,3% populacji jest dotkniętej różnego rodzaju dysfunkcjami fizycznymi lub psychicznymi.

Niepokojący jest fakt, że obserwuje się wzrost liczby osób niepełnosprawnych, na co wskazuje ilość orzeczeń o niepełnosprawności wydawanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności :

- w roku 2005 - 962, z tego 747 dorośli, 215 dzieci,
- w roku 2006 - 980, z tego 789 dorośli, 191 dzieci.

Spośród **10.838** osób niepełnosprawnych² :

542 to osoby w wieku przedprodukcyjnym – osoby w wieku od 0 do 17 lat (5% ogółu niepełnosprawnych mieszkańców Zamościa),

6 319 to osoby w wieku produkcyjnym – mężczyźni w wieku od 18 do 64 lat i kobiety w wieku od 18 do 59 lat (58% ogółu niepełnosprawnych),

3 977 to osoby w wieku poprodukcyjnym – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety 60 lat i więcej (37%).

Wykształcenie osób niepełnosprawnych² (dotyczy osób w wieku 13 lat i powyżej):

777 (7%) - wyższe (307 kobiet, 470 mężczyzn)

374 (4%) - policealne (247 kobiet, 127 mężczyzn)

3.654 (35%) - średnie, w tym:

2.551- średnie zawodowe (1.194 kobiety, 1.357 mężczyzn)

1.103- średnie ogólne (772 kobiety, 331 mężczyzn)

1.978 (19%) - zasadnicze zawodowe (797 kobiet, 1.181 mężczyzn)

3.157 (30%) - podstawowe ukończone (1.908 kobiet, 1.249 mężczyzn)

550 (5%) - podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego (412 kobiet, 138 mężczyzn).

Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu na dzień 31 grudnia 2006 roku zarejestrowanych było **261** osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności, w tym:

- **168** osób posiadało status bezrobotnego (4 ze znacznym, 17 z umiarkowanym i 147 osób z lekkim stopniem niepełnosprawności),
- **93** osoby zarejestrowane były jako poszukujące pracy (5 ze znacznym, 43 z umiarkowanym i 45 osób z lekkim stopniem niepełnosprawności).

Zwiększająca się systematycznie w naszym społeczeństwie liczba osób niepełnosprawnych wiąże się z wieloma problemami demograficznymi, medycznymi, ekonomicznymi, społecznymi i etycznymi. Stąd też rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych, ich rehabilitacja, aktywizacja zawodowa i społeczna wymagają działań wielokierunkowych. Pozostawienie osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin samym sobie prowadzi do ich społecznego wykluczenia, które uniemożliwia lub utrudnia im w sposób znaczący pełnienie ról społecznych, korzystanie z istniejącej infrastruktury i dóbr publicznych.

Realizujący zadania na rzecz osób niepełnosprawnych – Zasoby Miasta Zamość

Zadania na rzecz osób niepełnosprawnych w naszym mieście realizuje wiele instytucji i organizacji pozarządowych. Są to między innymi:

1. Placówki służby zdrowia – Szpital Wojewódzki im. Papieża Jana Pawła II, Zamojski Szpital Niepubliczny Spółka z o.o, poradnie specjalistyczne, przychodnie rejonowe, itp.

² Dane z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002r.

2. Placówki edukacyjne:

- Przedszkole Miejskie z Oddziałami Integracyjnymi Nr 7,
- Przedszkole Miejskie z Oddziałami Integracyjnymi Nr 13,
- Niepubliczne Przedszkole Specjalne dla Dzieci Niepełnosprawnych,
- Szkoła Podstawowa Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi,
- Zespół Szkół Nr 1 (w tym: Szkoła Podstawowa Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi i Gimnazjum Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi),
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy (w tym: szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zasadnicza, szkoła przysposabiająca),
- I Liceum Ogólnokształcące im. Unii Europejskiej w Zamościu.

3. Powiatowy Urząd Pracy.

4. Wydziały i jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Zamość.

5. Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie – realizujące zadania ustawowe z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, dofinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i prowadzące Punkt Poradnictwa Specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

6. Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelaktualnie – 52 miejsca dla dziewcząt.

7. Środowiskowy Dom Samopomocy dla 30 osób z zaburzeniami psychicznymi.

8. Dzienny Punkt Wsparcia dla Osób Starszych i Niepełnosprawnych przy PCK.

9. Warsztaty Terapii Zajęciowej:

- WTZ przy Polskim Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Zamościu – 40 uczestników,
- WTZ przy Parafii św. Michała Archanioła w Zamościu – 30 uczestników ,
- WTZ przy Stowarzyszeniu Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za Krokiem” w Zamościu – 30 uczestników.

10. Ośrodki Rehabilitacyjne dla Dzieci:

- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy prowadzony przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Zamościu,
- Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny prowadzony przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za Krokiem” w Zamościu.

11. Wojewódzka Usługowa Spółdzielnia Inwalidów zatrudniająca 129 osób niepełnosprawnych.

Działania instytucji publicznych wspierają inne podmioty powołane w celu reprezentowania interesów osób niepełnosprawnych i ich rodzin, do których należą:

- Stowarzyszenie Ruch Osób Niepełnosprawnych „FENIKS”,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Rehabilitacji i Pomocy Poszkodowanym w Wypadkach Komunikacyjnych ,
- Stowarzyszenie Klub Kobiet po Leczeniu Raka Piersi., „AMAZONKI”,
- Zamojskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego,
- Katolickie Stowarzyszenie „Służba Człowiekowi”,
- Polski Czerwony Krzyż ,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Krok za Krokiem”,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Stowarzyszenie Osób ze Stwardnieniem Rozsianym,
- Polski Związek Niewidomych,
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,

- Polskie Towarzystwo Laryngektomowanych,
- Stowarzyszenie na Rzecz Integracji z Dziećmi i Młodzieżą Niepełnosprawną ,
- Zamojskie Towarzystwo Oświatowe,
- Zamojski Klub Wolontariatu,
- Polskie Towarzystwo Społeczno-Sportowe „Sprawni Razem”,
- Stowarzyszenie Zamojski Uniwersytet Trzeciego Wieku.

Podstawowe założenia i cele programu

„Samorządowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych Miasta Zamość na lata 2007-2010” jest spójny z przyjętą uchwałą Nr XXV/274/04 Rady Miejskiej w Zamościu z dnia 27 września 2004r. **Strategią rozwiązywania problemów społecznych Miasta Zamościa w latach 2004-2006 oraz kierunkami na 2007-2013**

Celem głównym nr 3 Strategii jest:

Efektywny system wsparcia osób niepełnosprawnych.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez:

- Zwiększenie dostępności tych osób do obszarów życia społecznego, w tym m. in.: rehabilitacji, edukacji, kultury i wypoczynku,
- Likwidację barier funkcjonalnych,
- Aktywizację instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych,
- Aktywizację osób niepełnosprawnych.

W ramach realizacji celu głównego nr 3 przewidziane są następujące programy:

1. System działań wspomagających prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży.
2. Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców.
3. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych.
4. Likwidacja barier funkcjonalnych.
5. Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych.
6. Wielowymiarowe wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy.
7. Przystosowanie bazy lokalowej PUP do wzmaganego standardu obsługi, w tym osób niepełnosprawnych.

Harmonogram realizacji powyższych programów, przedstawiony w tabeli stanowiącej załącznik do niniejszego opracowania, powstał na podstawie propozycji zgłoszonych przez dyrektorów wydziałów i jednostek Urzędu Miasta, organizacji pozarządowych i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych w naszym mieście. Koordynatorem realizacji programu będzie Miejskie Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu .

Realizacja wielu zadań programu uzależniona jest w znacznej mierze od środków finansowych, dlatego też niniejszy dokument będzie formalną podstawą do aplikowania o dodatkowe środki pozabudżetowe, które pozwolą na realizację tych zadań.